

of weapons (commander, driver, signaller, etc.).

There is an urgent need to combine the existing automated information systems in an integrated multi-level integrated database of information and analytical support for the investigation of criminal offenses committed with firearms. This will allow not only to the accumulation of information about the events, objects and people, but also to carry out their analysis, including a uniform constant and variable signs of crimes, monitor the channels of distribution of weapons, establish criminal groups involved in illegal arms trafficking, and the presence of inter-regional and international relations, heavily armed organized structures, and the like.

Key words: *analysis, database, information, informational and analytical support, integrated data bank.*

УДК 343.13

Г. О. Ганова

**ОКРЕМІ ОСОБЛИВОСТІ
ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ
В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНОЇ СИТУАЦІЇ**

У статті досліджено тактичні особливості огляду місця події, допиту потерпілих і свідків, призначення й проведення експертиз у кримінальних провадженнях в умовах надзвичайної ситуації. Сформульовано рекомендації щодо найбільш ефективних організації та проведення зазначених слідчих (розшукових) дій, процесуальному керівництву прокурором досудовим розслідуванням з урахуванням негативного впливу факторів надзвичайної ситуації.

Ключові слова: *досудове розслідування, кримінальне провадження, тактика слідчої (розшукової) дії, огляд місця події, допит, судова експертиза, процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, запобіжні заходи, надзвичайна ситуація.*

Постановка проблеми. Здійснення досудового розслідування кримінальних правопорушень в умовах надзвичайної ситуації має специфічні особливості, обумовлені, перш за все, порушеннями звичних умов життєдіяльності населення. Як вказує ст. 1 Кодексу цивільного захисту України, причинами таких порушень можуть бути катастрофи, аварії, пожежі, стихійне лихо, епідемія, епіфітотія, застосування засобів ураження або інша небезпечна подія, що призвела або може призвести до виникнення загрози життю або здоров'ю населення, великої кількості загиблих і постраждалих, завдання значних матеріальних збитків, а також неможливості проживання населення на такій території чи об'єкті, ведення на ній господарської діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості розслідування кримінальних правопорушень, вчинених у надзвичайних умовах, розглядалися в працях Ю. Безгінського, Л.Г. Бордюгова, В.С. Давиденка, І.М. Козьякова, М.С. Туркота, І.М. Твердохліба, П.В. Шалдирвана та інших. Однак, на сьогодні в науці недостатньо напрацьовано щодо методики досудового

розслідування в умовах надзвичайних ситуацій. На нашу думку, її розроблення є життєво необхідним, оскільки в нашій державі, на жаль, останнім часом аварії та катастрофи набули широкого розповсюдження й призводять до тяжких наслідків.

Формування цілей. Раніше нами вже вказувалося на деякі особливості досудового розслідування в районі проведення антитерористичної операції [10, с. 11–20]. Отже, метою статті є формулювання окремих рекомендацій щодо реалізації слідчим і прокурором, який здійснює процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, своїх повноважень в умовах соціальних, техногенних і природних катаклізмів.

Виклад основного матеріалу. Слід погодитися з В.М. Комарницьким, який як головні ознаки надзвичайних ситуацій виділяє раптове виникнення, швидкий розвиток, значні руйнівні та інші негативні наслідки [8, с. 5].

Під час соціальних надзвичайних ситуацій, зазвичай, вчинюється значна кількість кримінальних правопорушень проти громадського порядку та моральності (масові заворушення, хуліганство), а також проти власності (крадіжки, грабежі, розбої), переважно групою осіб. Якщо надзвичайна обстановка спричинена техногенними факторами, розслідуються переважно кримінальні провадження за фактами вчинення кримінальних правопорушень проти безпеки виробництва, службової недбалості тощо. У зв'язку з природними надзвичайними умовами вчинюються кримінальні правопорушення проти довкілля, а у випадку воєнної надзвичайної ситуації – військові злочини. Однак, загальними ознаками для всіх наведених кримінальних правопорушень є, зазвичай, значна кількість епізодів, їх тяжкі наслідки, причетність до їх вчинення не тільки окремих осіб, а й різних державних інститутів або громадських організацій.

Як свідчить практика, у багатьох випадках організація досудового розслідування кримінальних правопорушень, вчинених у надзвичайних умовах, носить «авральний» характер: виникають проблеми у формуванні слідчих груп, фінансуванні й матеріально-технічному забезпеченні їхньої діяльності. На жаль, інколи залишає бажати кращого рівень кваліфікації слідчих і прокурорів, а також їхня здатність працювати в надзвичайних обставинах.

Подія кримінального правопорушення в умовах надзвичайної ситуації, як правило, очевидна, тому досудове розслідування в таких кримінальних провадженнях починається негайно після отримання органом досудового розслідування первісної інформації та внесення відповідних даних до Єдиного реєстру досудових розслідувань.

І.М. Твердохліб обґрунтовано зазначає, що чим меншим буде розрив у часі між отриманим повідомленням про вчинений злочин і проведенням початкових слідчих (розшукових) дій в умовах надзвичайної обстановки, тим найбільш повні й цінні дані можуть бути отримані в результаті розслідування [9, с. 6].

До невідкладних слідчих (розшукових) дій у таких кримінальних провадженнях науковці слушно відносять огляд місця події, допит потерпілих і свідків, призначення та проведення експертиз [9, с. 12].

Генеральним прокурором України на керівників органів прокуратури покладено обов'язок особисто виїжджати на місце події за фактами катастроф, аварій, вибухів, пожеж та інших подій, унаслідок яких заподіяно значну матеріальну шкоду або сталася загибель людей, та забезпечення якісного проведення огляду, організації невідкладних першочергових слідчих (розшукових) дій [4]. Отже, саме прокурор в умовах надзвичайної обстановки відповідає за ефективне та якісне проведення огляду місця події.

Слідчій групі доцільно починати проведення огляду місця події тільки тоді, коли на місцевості, у будівлі або споруді, що є об'єктом огляду, припинилася дія надзвичайних факторів і перестали працювати аварійно-рятувальні служби.

Доцільно окремо зупинитися на особливостях огляду в кримінальних провадженнях за фактами техногенних аварій на підприємствах гірничої промисловості. Місцем події у таких випадках, зазвичай, є територія підприємства, будинку, спорудження, промислової площадки, шахти, пов'язаних єдиним технологічним процесом при конкретному виді робіт, де сталася, наприклад, аварія. Перший обов'язок прокурора та слідчого – визначити межі огляду, ізолювати місце таким чином, щоб за рахунок його звуження не втратити важливі докази, і подбати про те, щоб жоден доказ не було знищено. Не можна переміщувати предмети, й у першу чергу необхідно зафіксувати сліди кримінального правопорушення, які можуть через деякий час зникнути або змінитись.

Основними об'єктами огляду в таких випадках можуть бути: гірничі виробки або виробничі приміщення, де сталася аварія, робочі місця постраждалих, апаратура, системи енергопостачання й управління, механізми, на яких працювали потерпілі, транспортні засоби, інструменти, захисні пристрої тощо. Метою огляду місця події є з'ясування та фіксація виробничих (гірничо-геологічних) умов, технології та організація робіт, що виконувалися під час аварії та до того, як вона сталася, стану приміщень, механізмів, засобів безпеки, їх відповідності вимогам нормативно-технічної документації, якості освітлення робочих місць, небезпечної зони, наявності небезпечних факторів, речових доказів події кримінального правопорушення, зміни обстановки та необхідність такої зміни для ліквідації аварії або попередження її подальшого поширення [7, с. 165].

За можливості, фахівці рекомендують слідчим групам проводити огляд місця події невідкладно після локалізації аварії [7, с. 164]. Але часто під час досудового розслідування обставин виникнення аварій на шахтах прокурор і слідчий отримують можливість оглянути місце аварії через кілька днів після події. Однак, і в такому випадку слідчій групі необхідно

спуститися в шахту для того, щоб зорієнтуватись у розташуванні гірничих виробок, уявити, у яких місцях могли перебувати потерпілі й свідки-очевидці під час аварії, у якому стані знаходились апаратура, механізми, захисні засоби [6, с. 16]. Фіксація обстановки на місці події після ліквідації наслідків надзвичайної ситуації надасть слідчій групі можливість порівняти її з обстановкою, що була до аварії й дійти попередніх висновків про можливі порушення правил безпеки і осіб, винних у цьому.

Перед початком огляду прокуророві та слідчому необхідно ознайомитись із технічною документацією, що регламентує діяльність об'єкта (шахти). Якщо на місці події зберігається аварійна обстановка, прокурор і слідчий повинні провести огляд тільки після ліквідації її наслідків, використовуючи інформацію, отриману від працівників аварійно-рятувальної служби. До участі в огляді слід залучати спеціалістів, обов'язково – представника Державної служби гірничого нагляду та промислової безпеки України, який допоможе прокуророві й слідчому кваліфіковано та правильно з технічної точки зору оглянути місце події та скласти протокол із відповідними додатками. Вивчення кримінальних проваджень (справ) за фактами аварій на підприємствах вугільної промисловості свідчить, що як додатки до протоколів огляду місця події приєднується значна кількість схем. Спеціаліст допоможе зафіксувати предмети на місці події, провести геометричні виміри, необхідні для складання схеми як додатку до протоколу слідчої (розшукової) дії. У подальшому зазначена схема буде повністю пояснювати зміст протоколу.

При фіксації доказової інформації слідчим і прокурорам доцільно використовувати положення ч. 7 ст. 223 КПК України, які допускають проведення огляду без участі понятих у випадку безперервного відеозапису ходу проведення слідчої (розшукової) дії. Застосування відеозапису значною мірою зменшить час перебування учасників слідчої групи на небезпечній ділянці. Крім того, не буде необхідності піддавати небезпеці життя і здоров'я осіб, незацікавлених у результатах кримінального провадження. Слід звернути увагу, що відеозапис, так само, як і фотофіксацію ходу проведення слідчої (розшукової) дії на території шахти повинен застосовувати лише спеціаліст після консультації з фахівцем Державної служби гірничого нагляду та промислової безпеки України, оскільки в шахтах забороняється використовувати негерметичні джерела освітлення (зокрема, фотоспалах) [5].

Доцільно зупинитися на особливостях допитів потерпілих і свідків, які в умовах надзвичайної ситуації повинні бути проведені, за можливості, негайно після початку досудового розслідування. Адже внаслідок виникнення надзвичайної ситуації може розпочатися евакуація населення, тобто, виведення чи вивезення його із відповідного району, якщо виникне загроза життю або здоров'ю. Евакуація обов'язково матиме місце у

випадку виникнення загрози: 1) аварій із викидом радіоактивних та небезпечних хімічних речовин; 2) катастрофічного затоплення місцевості; 3) масових лісових і торф'яних пожеж, землетрусів, зсувів, інших геологічних та гідрогеологічних явищ і процесів; 4) збройних конфліктів (із районів можливих бойових дій у безпечні райони, які визначаються Міністерством оборони України на особливий період) [1].

Свідків, яких слідчому та прокуророві бажано допитати першочергово, умовно можна поділити на дві групи: а) свідки – очевидці події (наприклад, працівники підприємства, зокрема, його адміністративних підрозділів); б) свідки, які брали участь у ліквідації наслідків надзвичайної ситуації та порятунку потерпілих.

На нашу думку, застосування технічних засобів фіксації (зокрема, аудіозапису) під час допиту істотно зменшить його тривалість, оскільки відповідно до ч. 2 ст. 104 КПК України, якщо допит фіксується за допомогою технічних засобів, текст показань може не вноситися до відповідного протоколу за умови, що жоден із учасників процесуальної дії не наполягає на цьому. У такому разі в протоколі допиту зазначається, що показання зафіксовано на носіїв інформації, який додається до нього, а також вказується інформація про те, що особи, які беруть участь у процесуальній дії, заздалегідь повідомлені про застосування технічних засобів фіксації, характеристику технічних засобів фіксації та носіїв інформації, що застосовуються при проведенні процесуальної дії, умови та порядок їх використання (ч. 3 ст. 104 КПК України).

Під час проведення досудового розслідування в надзвичайних умовах актуальним є застосування положень ст. 225 КПК України щодо допиту потерпілих і свідків у судовому засіданні. Підставою для такого допиту може стати факт існування небезпеки для життя та здоров'я свідка чи потерпілого, наявність інших обставин, що можуть унеможливити їхній допит у суді або вплинути на повноту чи достовірність показань. Зокрема, такою обставиною є евакуація із району надзвичайної ситуації. Отже, прокурор або слідчий мають право звернутися в цьому випадку до слідчого судді з клопотанням провести допит такого свідка чи потерпілого в судовому засіданні, зокрема одночасний допит двох чи більше вже допитаних осіб. На жаль, стаття 615 КПК України не передбачає можливості виконання таких повноважень слідчого судді прокурором – процесуальним керівником досудовим розслідуванням на місцевості (адміністративній території), на якій діє правовий режим надзвичайного стану. На нашу думку, делегування прокуророві зазначених повноважень слідчого судді значно спростило б процес збирання доказів під час досудового розслідування в умовах надзвичайного стану.

Певні особливості має призначення та проведення експертиз у кримінальних провадженнях, розслідуваних під час надзвичайних ситуацій.

Крім найбільш розповсюджених (судово-медична, криміналістичні), доцільно звернути увагу на окремі, досить складні експертизи, які можуть бути призначені й проведені в таких кримінальних провадженнях. За фактами аварій, катастроф, інших надзвичайних ситуацій техногенного характеру, крім інших, призначаються, зазвичай, різноманітні інженерно-технічні експертизи, висновки яких дозволять слідчому й прокуророві за допомогою спеціальних знань фахівців у певних галузях об'єктивно з'ясувати причини надзвичайної ситуації та встановити осіб, винних у її виникненні. До таких експертиз можна віднести будівельно-технічну, пожежно-технічну, гірничотехнічну, інженерно-екологічну, а також експертизу з дослідження причин і наслідків порушень вимог безпеки життєдіяльності та охорони праці [3].

Крім специфіки у проведенні слідчих (розшукових) дій, доцільно звернути увагу й на процесуальні особливості досудового розслідування кримінальних проваджень у надзвичайних умовах і, зокрема, виконання прокурором своїх повноважень щодо процесуального керівництва ним. У будь-якому кримінальному провадженні, що розслідується у зв'язку з надзвичайною ситуацією, прокурор – процесуальний керівник не повинен заважати слідчому здійснювати свої функціональні обов'язки і, зокрема, надавати вказівки щодо проведення процесуальних дій, які з урахуванням обстановки можуть призвести до заподіяння шкоди життю та здоров'ю їх учасників. Усі вказівки слідчому й оперативним підрозділам щодо здійснення процесуальних дій прокурор має надавати винятково після попереднього аналізу інформації про стан локалізації та ліквідації наслідків надзвичайної ситуації.

Під час досудового розслідування з метою найбільшої його ефективності прокуророві – процесуальному керівнику рекомендується постійно взаємодіяти із силами цивільного захисту, зокрема працівниками професійної аварійно-рятувальної служби, місцевою державною адміністрацією, а також державними контролюючими органами. Адже саме вони можуть надати необхідну детальну інформацію про механізм виникнення надзвичайної ситуації, ліквідацію її наслідків, евакуацію населення, а в разі необхідності – допомогти з вирішенням питань щодо матеріально-технічного забезпечення слідчої групи (комп'ютери, оргтехніка, транспортні засоби, доступ до мережі Інтернет, приміщень для роботи й проживання тощо), а також забезпечення безпеки учасників кримінального провадження. Крім того, зазначена взаємодія може реалізовуватись у формі запрошення відповідних фахівців для участі в проведенні слідчих (розшукових) дій. Як зазначалося вище, жоден огляд місця події у кримінальних провадженнях, розслідуваних у надзвичайних умовах, не проводиться без участі спеціалістів, якими можуть бути, залежно від ситуації, фахівці Державної екологічної інспекції, Державної інспекції

енергетичного нагляду, Державної інспекції техногенної безпеки, Державної служби гірничого нагляду та промислової безпеки України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій тощо.

Слід звернути увагу на деякі обставини, які повинен враховувати процесуальний керівник досудовим розслідуванням при вирішенні питання щодо застосування до підозрюваних запобіжних заходів. Відповідно до ст. 177 КПК України підставою застосування запобіжного заходу, окрім наявності обґрунтованої підозри у вчиненні особою кримінального правопорушення, є також наявність ризиків, які дають достатні підстави слідчому судді вважати, що підозрюваний може переховуватися від органів досудового розслідування та/або суду; знищити, сховати або спотворити будь-яку із речей чи документів, які мають істотне значення для встановлення обставин кримінального правопорушення; незаконно впливати на потерпілого, свідка, іншого підозрюваного, експерта, спеціаліста в цьому ж кримінальному провадженні; перешкоджати кримінальному провадженню іншим чином; вчинити інше кримінальне правопорушення чи продовжити кримінальне правопорушення, у якому підозрюється. Під час надзвичайної ситуації рівень таких ризиків значно підвищується, оскільки в умовах, коли порушені нормальні умови життєдіяльності населення, підозрюваному набагато простіше як переховуватися від органів досудового розслідування, так і знищувати або приховувати докази своєї вини. Крім того, прокуророві необхідно враховувати, яким чином будуть виконуватися запобіжні заходи в умовах надзвичайної ситуації. Зокрема, застосування до підозрюваного домашнього арешту може призвести до того, що він не зможе в разі необхідності евакуюватися разом з іншим населенням, тому його життю і здоров'ю буде загрозувати небезпека. Отже, перш ніж ініціювати питання про застосування конкретного виду запобіжного заходу, прокурор повинен впевнитись, що він забезпечить виконання підозрюваним покладених на нього процесуальних обов'язків, а також зможе запобігти ризикам, переліченим вище.

Доцільно звернути увагу також на особливості виконання прокурором і слідчим вимог ст. 290 КПК України в кримінальних провадженнях, що розслідуються в надзвичайних ситуаціях. Через порушення нормальних умов життєдіяльності населення можуть виникнути труднощі, по-перше, щодо належного повідомлення учасників кримінального провадження про завершення досудового розслідування, по-друге, щодо надання їм доступу до матеріалів кримінального провадження. У надзвичайних умовах відповідно до ст. 135 КПК України повідомлення може здійснюватися електронною поштою, телефоном, у тому числі SMS-повідомленням, телеграмою, телефонограмою тощо. У виняткових випадках, якщо відсутній стільниковий телефонний зв'язок, але є можливість зв'язатися з органом прокуратури, внутрішніх справ, уповноваженим оперативним підроз-

ділом, виконання такої дії можна доручити саме їм. Однак, на нашу думку, у будь-якому випадку в матеріалах кримінального провадження має бути підтвердження про отримання його учасником такого повідомлення. Якщо надзвичайна обстановка не дозволяє надати стороні захисту можливості зробити ксерокопії певних матеріалів (наприклад, якщо зруйновано будинок органу внутрішніх справ або прокуратури), прокурор та слідчий можуть скопіювати документи на електронний носій інформації й передати захисникові або представнику. Зазначену можливість надає ч. 3 ст. 290 КПК України, яка передбачає, що прокурор або слідчий за його дорученням зобов'язані надати іншій стороні доступ і можливість скопіювати або *відобразити відповідним чином* будь-які докази або їх частини. Відобразити речові докази можна шляхом їх фотографування та передання іншій стороні електронних фотознімків. У подальшому сторони мають право безпосередньо ознайомитись у судовому провадженні з речовими доказами в порядку ст. 317 КПК України. Окрім того, зважаючи на надзвичайні обставини, що мали місце під час досудового розслідування, сторони мають право просити суд про додаткове відкриття їм у суді окремих матеріалів кримінального провадження та надання часу з метою підготовки для перевірки їх доказами.

Висновки. Таким чином, при обранні тактики слідчих (розшукових) дій в умовах надзвичайної ситуації прокурор і слідчий повинні враховувати її негативні фактори. У зв'язку з тим, що огляд місця події, допит потерпілих і свідків у надзвичайних умовах пов'язані з небезпекою для життя та здоров'я їх учасників, зазначені процесуальні дії в кримінальних провадженнях повинні ретельно готуватися та плануватися з метою їх проведення в максимально скорочені строки. Крім того, слідчі (розшукові) дії доцільно проводити з використанням технічних засобів фіксації їх ходу і результатів. При вирішенні питання про обрання запобіжних заходів і надання доступу до матеріалів кримінального провадження прокуророві та слідчому необхідно враховувати особливості надзвичайної обстановки, що може ускладнити виконання зазначених процесуальних дій.

Використані джерела:

1. Кодекс цивільного захисту України : офіц. текст : за станом на 11 лютого 2015 року // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua/> /.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України : офіц. текст : за станом на 06 червня 2015 року // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua/> /.
3. Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз й експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень : наказ Міністерства юстиції України від 08 жовтня 1998 року

№ 53/5 // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua/>.

4. Про організацію діяльності прокурорів у кримінальному провадженні : наказ Генерального прокурора України від 19 грудня 2012 року № 4гн // Офіційний веб-сайт Генеральної прокуратури України : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.gp.gov.ua/>.

5. Про затвердження Правил безпеки у вугільних шахтах : наказ Держгірпромнагляду від 22 березня 2010 року № 62 // Офіційний веб-сайт Генеральної прокуратури України : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua/>.

6. Безгинский Ю. Особенности проведения осмотра места происшествия и временного изъятия вещей и документов при расследовании преступлений, связанных с нарушением правил безопасности на предприятиях угольной промышленности / Ю. Безгинский // «*Legea și viața*» («Закон и Жизнь»). – 2014. – № 3/2. – С. 15–18.

7. Бордюгов Л.Г. Особливості огляду місця події при розслідуванні аварій на підприємствах гірничої промисловості / Л.Г. Бордюгов // Вісник Національного університету внутрішніх справ. Вип. 27. – Х. : Національний університет внутрішніх справ, 2004. – С. 164–168.

8. Комарницький В. М. Правовий режим зон надзвичайних екологічних ситуацій в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.06 – «Земельне право; аграрне право; екологічне право; природодоресурсне право» / В. М. Комарницький. – К., 2002. – 14 с.

9. Твердохліб І. М. Методика розслідування крадіжок, учинених в умовах надзвичайних ситуацій : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 – «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність» / І. М. Твердохліб. – К., 2008. – 19 с.

10. Туркот М. Проблеми здійснення досудового розслідування у районі проведення антитерористичної операції / М. Туркот, Г. Ганова // Вісник прокуратури. – 2014. – № 12 (162). – С. 11–20.

Ганова А.А. Отдельные особенности досудебного расследования в условиях чрезвычайной ситуации

В статье рассматриваются тактические особенности осмотра места происшествия, допроса потерпевших и свидетелей, назначения и проведения экспертиз в уголовных производствах в условиях чрезвычайной ситуации. Сформулированы рекомендации по наиболее эффективному организации и проведению указанных следственных (розыскных) действий, процессуальному руководству прокурором досудебным расследованием с учетом негативного влияния факторов чрезвычайной ситуации.

Ключевые слова: досудебное расследование, уголовное производство, тактика следственного (розыскного) действия, осмотр места происшествия, допрос, судебная экспертиза, процессуальное руководство досудебным расследованием, меры пресечения, чрезвычайная ситуация.

Ganova G.O. Some peculiarities of prejudicial inquiry under emergency situation conditions

The article reviews the tactics of certain investigative (inquiry) actions as well as a public prosecutor's activity in criminal cases under emergency situation conditions. The author states that prejudicial inquiry under emergency situation conditions has certain peculiarities attributable to disturbances in normal life conditions. The urgent investigative (inquiry) actions in such criminal cases include crime scene investigation, interrogation of victims and witnesses, commissioning an expert evaluation and performing an expert evaluation.

The author gives some forensic recommendations with regard to crime scene investigation under emergency conditions. In particular, she points out that it is advisable to record progress of such investigation using uninterrupted video recording, to invite experts and representatives of state control bodies. Separate consideration is given to peculiarities of crime scene investigation for cause of industrial disasters in mining industry.

Special attention is paid to peculiarities of interrogation of victims and witnesses in the mentioned criminal cases. It is pointed out that audio recording during interrogation will reduce its length significantly. The author concludes that during prejudicial inquiry under emergency conditions it is relevant to apply provision of Article 225 of the Criminal Procedural Code of Ukraine with regard to interrogation of victims and witnesses during court proceedings.

The article states that in criminal cases investigated under emergency conditions it is obligatory to commission and perform, depending on the nature of the situation, construction, fire and mining expert evaluations as well as expert evaluations of causes and effects of violating life and safety norms.

The author notes that a public prosecutor, as a supervisor of prejudicial inquiry, shall not interfere with an investigator's activity and, in particular, give instructions with regard to proceedings which, with the account of the situation, could lead to personal injury of people involved. All the instructions to the investigator and operating units must be given by the prosecutor solely after initial analysis of the information on localization status and emergency recovery. To assure the effectiveness of prejudicial inquiry a public prosecutor, as a supervisor of prejudicial inquiry, is recommended to interact with civil defence forces, including members of emergency rescue teams, local state administration as well as state control bodies.

The article gives recommendations on the most effective organization and performance of the mentioned investigative (inquiry) actions, procedural supervision of prejudicial inquiry by a prosecutor with the account of negative effects of emergency situations.

Key words: prejudicial inquiry, criminal case, tactics of investigative (inquiry) actions, crime scene investigation, interrogation, expert evaluation, procedural supervision of prejudicial inquiry, preventive measures, emergency situation.